

Vi er alle Odysseus

Som teaterstykke skal det antikke epos "Odysseen" udstille vores trang til ødelæggelse og higen efter at finde os selv, fortæller instruktør Anja Behrens
interview

Jepp Schropp

schropp@k.dk

Han var modig. En listig, ukuelig krigshelt og hjernen bag den trojanske hest, som sikrede grækerne sejren over trojkerne efter ti års ødelæggende krig.

Men han var også massemand. Han var sin hustru utro, egennyttig og lod et utal af sine soldater dø på sin færd.

Alligevel kan vi i dag lære noget af den oldgræske konge af Ithaka, Odysseus, mener instruktør Anja Behrens.

"Odysseus har et hovmod, en arrighed og en længsel efter at finde hjem. Det er mekanismer, som de fleste af kan finde i sig selv," siger hun.

Anja Behrens står bag en ny teaterforestilling i Skuespilhuset i København dette forår om det legendariske epos "Odysseen", som efter sigende skulle være skrevet af den græske digter Homer kort før 700 f.Kr som en fortsættelse af "Iliaden".

Selvom Odysseus også var et "fjols" og "enormt irriterende", mener Anja Behrens, at der er grund til at dvæle ved fortællingen, over 2500 år efter at den blev nedfældet.

"Som mennesker er vi jo tit fjolser. I 'Homers Odysse' er han en mand og en kriger – man forestiller sig en stærk, maskulin mand, som ødelægger alt omkring sig. Men det er jeg ikke så interesseret i. For mig er det en mytologisk figur, og fortællingen rummer menneskelige dilemmaer, som vi alle bærer i os. For hvordan kan man 'finde hjem', når man har gjort alle mulige forfærdelige ting. Det handler om, hvordan man lever med sin skyld. Så jeg tror simpelt hen, at vi alle er Odysseus," siger hun.

Trang til ødelæggelse

Odysseen begynder, flere år efter Den Trojanske Krig sluttede. Siden da har Odysseus være strandet på en ø med nymfen Kalypso, men han higer efter at vende hjem til sin hustru, Penelopea, som bor på Ithaka med deres søn, Telemachos.

Han begiver sig ud på en rejse, som byder på konfrontationer med kykloper, en troldkvinde og græske guder, indtil det, efter at han har været væk i samlet set 20 år, endelig lykkes ham at komme hjem.

Men Odysseus' rejse hjem til sin familie og de konkrete, dødfarlige møder undervejs har ikke en stor plads i Anja Behrens opsætning.

"Jeg ser det mere som en rejse gennem en række stadier, hvor man igen og igen erkender, at man har gjort noget forkert. Odysseus kommer i kontakt med sin skyld og finder ud af, hvordan man som menneske kan leve videre, hvis man anerkender og forholder sig til det ansvar, som man har i en katastrofe," siger hun og fremhæver to centrale tematikker i fortællingen: Ødelæggelse og hjemkomst.

Og det er grundvilkår i alle menneskers liv, mener instruktøren. Men hvor finder vi den oldgræske krigsheltes trang til ødelæggelse i os selv i 2022?

"Det bor i os som mennesker at øde-

Anja Behrens

Født i 1976 i Hamborg, Tyskland.

Har siden 2009 boet i København og blev uddannet som instruktør fra Den Danske Scenekunstscole i 2014.

Har blandt andet opført Platons filosofiske værk "Symposion" på Det Kongelige Teater i 2019 og Kaj Munks "Ordet" på Aarhus Teater i 2020, som modtog en Reumert for årets bedste forestilling.

lægge. Der er et eller andet i os, som driver os mod ødelæggelse. Hvert århundrede har sin trojanske hest, og så kan man diskutere, hvad det så er nu, men én ting er sikkert, og det er, at katastrofen går igen. Nogle vil sige, at det er klimakrisen lige nu, og andre vil sige internettet, og måske er det en blanding af flere ting. Jeg prøver ikke at gøre

det til en klimaforestilling eller en forestilling om, hvordan vi fortaber os i data og mister os selv. Jeg prøver ikke at gøre det så konkret, men når man læser "Odysseen", bliver man konfronteret med vort århundredes kriser, og hvad der sker i vores verden, som den er lige nu," siger Anja Behrens og tilføjer:

"Jeg forsøger ikke at oversætte det til én bestemt ting, for ellers mister det sin mytologi, og jeg tror, at det er vigtigt at holde fast i den kraft. Mytologien har brug for et symbolsk sprog, for ellers forsvinder det og bliver for hverdagsagtigt."

Med en vis ærefrygt

Odysseus' farefulde og årelange rejse viser krigsheltes mod og eventyrlyst, men Anja Behrens vil vise sit publikum en anden side af heltefigtens hovedperson.

Rejsen er nemlig både en fysisk, ydre, men den kan samtidig oversættes til en – hvor klichéfyldt det end lyder – indre rejse. På den måde ønsker hun at vise, at Odysseus som alle andre også rummer en skrøbelighed.

▲ Instruktør Anja Behrens har længe været optaget af antikkens tragedier og dramaer. Tidligere har hun instrueret den græske tragediedigter Sofokles' "Ødipus", og i 2019 iscenesatte hun Platons "Symposion" på Det Kongelige Teater. – Foto: Leif Tuxen.

Forestillingen "Odysseen"

En iscenesættelse af det græske epos fra oldtiden om krigshelten Odysseus' årelange rejse hjem efter Den Trojanske Krig.

Premiere den 23. april 2022. Spiller frem til den 4. juni i Skuespilhuset i København.

Blandt de medvirkende er Karen-Lise Mynster, Jens Albinus og Nanna Skaarup Voss.

"Det handler om andet end det helt konkrete. Det handler om, hvordan man finder hjem i sig selv. Man indser måske noget, som er ubehageligt, og som er smertefuldt, og det synes jeg i allerhøjeste grad, at Odysseus gør. Han konfronteres igen og igen med den smerte, han bærer i sig selv. Rejsen er meget lang, men hvis man tænker over komplekse psykologiske processer, så kan de tage rigtig lang tid. For mig beskytter Odysseus sig selv ved at fortrænge smerten, og han har nok også det, man i dag kalder posttraumatisk stress. Men han fortsætter, og dét synes jeg, er meget modigt," siger Anja Behrens og fortæller, at stykket vil blive opført af seks skuespillere, mænd og kvinder i forskellige aldre, som alle spiller hovedpersonen.

"Odysseen" er en af kulturhistoriens litterære kæmper, og bag Anja Behrens nye iscenesættelse er en lang række fortolkninger af den. Derfor er det heller ikke uden ærefrygt, når hun sætter stykket op i Skuespilhuset.

"Og så er det et kæmpestort og komplekst værk. Men hvis man betragter det som en hellig bibel, og at den skal fremføres på én bestemt måde, kan det nemt gå galt. Man skal finde en form for kerne, gribe fat i den og udforske den. Derfor er det måske kun tre procent af "Odysseen", der kommer med," siger Anja Behrens, som i 2019 instruerede Platons klassiske værk "Symposion" på Det Kongelige Teater.

Fascinationen af antikken og især den græske mytologi har fulgt den tyske fødte instruktør i mange år. Netop "Odysseen" er et af de stykker, som hun, siden interessen for oldgræske tragedier og dramaer blev tændt, har drømt om at opføre.

"Jeg tror, at de fleste instruktører har nogle yndlingsstykker i hovedet hele tiden, som de går rundt med. Og de gamle græske har bare fulgt mig som en strøm gennem min karriere," siger Anja Behrens. ■